

2. Быкова В.Г. Принципиальные основы формирования механизма управления финансово-экономической безопасностью хозяйственных субъектов [Электронный ресурс] / В.Г. Быкова // Управление финансово-экономической безопасностью: информационно-аналитическое обеспечение та конкурентна розвідка (2013 р.). – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua/38581/1/38-41.pdf>.
3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т.Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – 384 с.
4. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / Васильців Т.Г., Волошин В.І., Бойкевич О.Р., Каркавчук В.В. [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів : Ліга-Прес, 2012. – 386 с.
5. Живко З.Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємств / З.Б. Живко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – 2014. – Вип. 3. – С. 37-42.
6. Каламбет С.В. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємств залізничної галузі / С.В. Каламбет, В.А. Воропай // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 2. – С. 106-113.
7. Ланцман Е.Н. Концептуальные подходы к проблеме обеспечения экономической безопасности организации / Е.Н. Ланцман // Вестник АГТУ. Серия: экономика. – 2010. – № 1. – С. 58-62.
8. Моделирование экономической безопасности: государство, регион, предприятие : монографія / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.И. и др. ; Под ред. Гейца В.М. – Х. : ВД «ИНЖЕК», 2006. – 240 с.
9. Особливості гарантування економічної безпеки підприємницької діяльності в ринкових умовах : монографія / О.Ф. Долженков, Ж.О. Жуковська, О.М. Головченко ; за заг. ред. О.Ф. Долженкова. – Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2007. – 208 с.
10. Хринюк О.С. Система забезпечення економічної безпеки підприємства: основні елементи [Електронний ресурс] / О.С. Хринюк, М.Р. Корчовна // Ефективна економіка. – 2015. – № 3. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3927>.
11. Шатохін А.Л. Сутність та складові елементи механізму управління економічною безпекою підприємства / А.Л. Шатохін, Т.Б. Ігнашкіна // Бізнес Інформ. – 2014. – № 3. – С. 396-402.
12. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : моногр. / С.М. Шкарлет. – К. : Книжк. вид-во Нац. авіац. ун-ту, 2007. – 436 с.
13. Mirchev A. Controlling effect on the economic security of engineering enterprise conducting foreign economic activity [Електронний ресурс] / A. Mirchev, L.B. Kryvoruchko // Управление экономическими процессами. – 2013. – № 1(1). – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/34566>.
14. Prokopenko O.V. Management features of economic security in foreign economic activity of ukrainian machine-building enterprises [Текст] / O.V. Prokopenko, M.D. Domashenko, V.Y. Shkola // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 10. – С. 188-194.

УДК 336.343.359(477)

Фоміних В.І.
старший викладач кафедри фінансового
та банківського менеджменту
Університету митної справи та фінансів
Красильнікова Ю.О., Зубайрова О.О.
студентки
Університету митної справи та фінансів

АНАЛІЗ РЕГУЛЮЮЧОГО ВПЛИВУ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

У статті розглянуто значення податку на прибуток підприємств у структурі податкових надходжень до бюджету, висвітлено динаміку надходжень податку та структуру платників податку, виявлено можливі форми ухиляння від сплати податку на прибуток підприємств. Виявлено одні з основних проблем, які перешкоджають податку з прибутку підприємств виконувати позитивну роль стимулювання, та напрями їх усунення.

Ключові слова: оподаткування, регульовальна функція оподаткування, податок на прибуток підприємств, податкові надходження, ефективність податку на прибуток підприємств.

Фоміних В.И., Красильникова Ю.А., Зубайрова О.А. АНАЛИЗ РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ НАЛОГА НА ПРИБЫЛЬ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

В статье рассмотрена роль налога на прибыль предприятий в структуре налоговых поступлений в бюджет, освещены динамика поступлений налога и структура налогоплательщиков, выявлены формы уклонения от уплаты налога на прибыль предприятий. Выделены основные проблемы, которые препятствуют налогу с прибыли предприятий выполнять стимулирующую роль, и направления их устранения.

Ключевые слова: налогообложение, регулирующая функция налогообложения, налог на прибыль предприятий, налоговые поступления, эффективность налога на прибыль предприятий.

Fominykh V.I., Krasilnikova Yu.O., Zubairova O.O. ANALYSIS REGULATORY IMPACT OF THE CORPORATE INCOME TAX ON THE UKRAINE ECONOMY

The article examines the role of corporate income tax in the structure of tax revenue, highlights the dynamics and structure of income tax payers, form detected evasion of corporate income tax. It is detected the basic obstacles to stimulating role of the CIT and areas to address them.

Keywords: taxation, income tax, tax revenues, efficiency of the corporate income tax.

Вступ. Підприємницький клімат в Україні нині не є сприятливим. При цьому одним із стримуючих чинників розвитку підприємств є недосконалість регулюючих механізмів податкової системи Укра-

їни. Ця проблема відображається на інвестиційній привабливості України, адже державна податкова політика є нестабільною, законодавча база постійно змінюється.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування ефективної системи оподаткування як одного із основних елементів макроекономічної політики у ринковій економіці досліджувалася класиками економічної думки К. Марксом, Дж.М. Кейнсом, К. Рау, Д. Рікардо, А. Смітом, М. Туган-Барановським. Серед сучасних українських науковців, які досліджували проблеми ефективного реформування податкової системи загалом та податку на прибуток підприємств зокрема, варто виокремити В. Андрущенко, Г. Балашова, З. Варналія, В. Вишневецького, В. Гейця, Т. Єфименко, В. Загорського, В. Кміть, А. Крисоватого, І. Луніну, Т. Мединську, О. Молдована, Ю. Тимошенко, А. Соколовську, О. Шевченко та ін. Проте ефективність податкової системи України порівняно з іншими країнами світу, як вже зазначалося, і надалі залишається невисокою, що спричиняє необхідність подальших досліджень у цій сфері та впровадження їх у практику.

Постановка завдання. Варто розглянути регулюючий вплив окремих видів податків, здійснивши аналіз їхнього впливу на економіку країни. У цій статті ми детальніше зупинимося на оцінюванні регулюючого впливу податку на прибуток підприємств. Метою статті є аналіз та оцінка регулюючого впливу податку на прибуток підприємств на економіку загалом та, зокрема, на економічну поведінку та ділову активність суб'єктів господарювання, формування надходжень до державного бюджету.

Виклад основного матеріалу. Регулювальна функція оподаткування реалізується за допомогою спеціальних інструментів, вбудованих у систему оподаткування в цілому і в кожний податок окремо. Локальні інструменти податкового регулювання пов'язані з реалізацією регуляторного потенціалу кожного окремого податку або збору, що визначається вибором поєднання елементів податку і відповідним порядком обчислення податкових зобов'язань.

Частка податкових надходжень у структурі загальних надходжень зведеного бюджету порівняно із 2013 роком збільшилася на 0,7 в.п. унаслідок збільшення частки податку на додану вартість на 1,5 в.п., акцизного податку на 1,6 в.п. та податку на доходи фізичних осіб на 0,2 в.п. Частка податку на прибуток підприємств, порівняно з попереднім роком, зменшилася на 3,6 в.п.

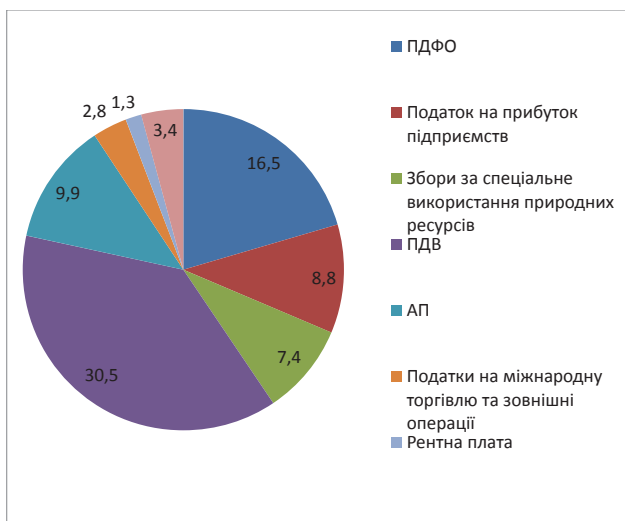

Рис. 1. Структура податкових надходжень до Зведеного бюджету у 2014 році, %

Джерело: [2]

Як показує рисунок 1, основний регулюючий вплив на економіку справляють податок на додану вартість, податок на прибуток підприємств, з доходів фізичних осіб та акцизний збір. До державного бюджету надійшло 39,9 млрд грн податку на прибуток підприємств, що на 26,5% менше показника попереднього року. Таке зменшення було пов'язане з авансованою сплатою податку, з огляду на результати попереднього року. Так, якщо 2013 року авансом було сплачено 38,5 млрд грн, то у 2014 році цей показник становив 26,3 млрд грн, що на 12,2 млрд грн, або на 31,5% менше.

Податок на прибуток підприємств сплачують суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами. Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду [7]. Щомісячна динаміка надходжень податку на прибуток підприємств відрізняється від тенденцій попередніх років, що відображено на рисунку 2.

Можемо спостерігати значне зменшення надходжень від податку на прибуток підприємств у 2014 році, порівняно із іншими роками. Найбільшими були надходження у 2011–2012 роках.

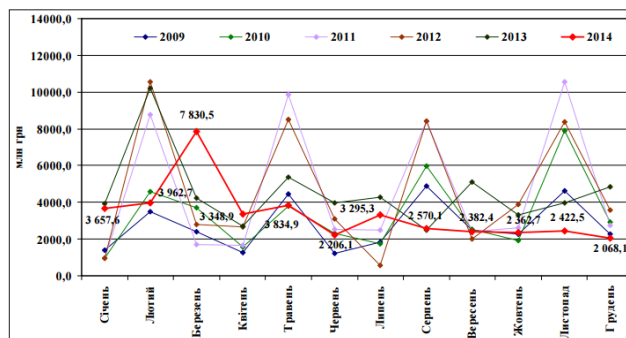

Рис. 2. Динаміка надходжень податку на прибуток підприємств у 2009–2014 рр., млрд грн

Джерело: [2]

Як показує рисунок 3, від'ємну динаміку надходжень показали підприємства усіх форм власності. Обсяги надходжень податку, сплаченого до бюджету підприємствами державної форми власності, скоротилися на 2,2 млрд грн, або на 33,9%, підприєм-

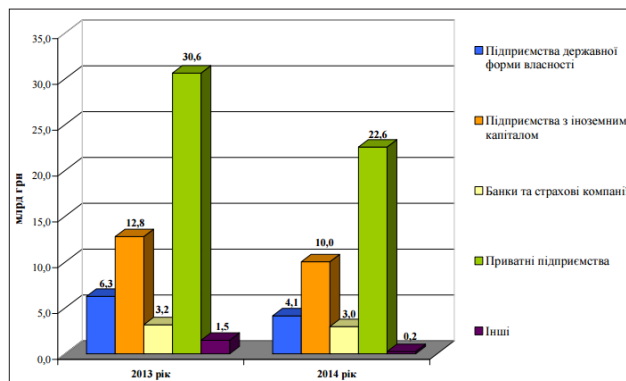

Рис. 3. Структура надходжень податку на прибуток підприємств за формами власності у 2012 році

Джерело: [2]

ствами з іноземним капіталом – на 2,8 млрд грн, або на 21,5%, банками та страховими компаніями – на 0,2 млрд грн, або на 6,5%, приватними підприємствами – на 8,0 млрд грн, або на 26,4%.

Незважаючи на позитивні тенденції до зниження надходжень від податку на прибуток підприємств, його частка у структурі податкових надходжень усе ж залишається значною. Так, якщо в Україні частка податку з юридичних осіб у структурі податкових надходжень до Зведеного бюджету протягом останніх років становить близько 18%, то у США – 9% на фоні 42%, які припадають на податок з доходів фізичних осіб [7]. У бюджеті Великобританії фіскальний рік обсяг податку на прибуток корпорацій становить лише 8,2% у частці загального обсягу податкових надходжень [7]. Проте уряд вважає, що податок на прибуток недостатньо ефективний у фіскальному сенсі. Більшість підприємств, використовуючи прогалини у законодавстві, навчилися легально мінімізувати нарахування податку на прибуток майже до нуля. Існує низка схем, застосування яких дозволяє штучно знизити базу оподаткування. Практика свідчить, що суб'єктами підприємництва одночасно використовуються декілька способів ухилення від сплати податків. Це пов'язано певним чином зі змістом виконуваних фінансово-господарських операцій, а також в окремих випадках – зі змістом взаємовідносин між окремими суб'єктами підприємницької діяльності. Розглянемо найбільш поширені на сучасному етапі способи злочинної діяльності у сфері оподаткування з урахуванням видів податків, особливостей фінансово-господарської діяльності.

Як показує аналіз джерел, механізми ухилення від сплати податків можна згрупувати за спільними ознаками у такі форми [1; 3; 5; 10]:

1. Ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів шляхом приховування (заниження) сум грошових коштів, отриманих від реалізації продукції.

2. Ухилення від сплати податків шляхом перерахування доходу від реалізації продукції з використанням розрахункових рахунків.

3. Ухилення від сплати податків шляхом завищення витрат, які належать до собівартості продукції.

4. Ухилення від сплати податків та вчинення інших злочинів з використанням можливостей фіктивних суб'єктів підприємництва.

5. Ухилення від сплати податків шляхом підробки документів.

6. Ухилення від сплати податків шляхом повного приховування об'єктів оподаткування.

7. Ухилення від сплати податків шляхом вчинення незначного (ст. 215 ЦК України), фіктивного (ст. 234 ЦК України) чи удаваного (ст. 235 ЦК України) правочину.

8. Ухилення від сплати податків шляхом безпідставного користування пільгами з оподаткування.

9. Припинення діяльності суб'єкта підприємницької діяльності з метою ухилення від сплати податків.

Наразі податок сплачується більшою мірою завдяки неформальним домовленостям між бізнесом та місцевими інспекціями на нижчому рівні та власниками потужних ФПП і центральним керівництвом держави – на вищому. Якщо ж видалити цей адміністративний важіль, то доходи бюджету від справляння податку на прибуток стрімко зменшаться навіть за економічного поживлення.

Законом від 28 грудня 2014 року № 71 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та дея-

ких законодавчих актів щодо податкової реформи» внесено низку змін, спрямованих на забезпечення виконання річного плану державного бюджету на 2015 рік у частині доходів. Зміни внесено до правил адміністрування більшості основних податків, зокрема, податку на прибуток. Розмір податкового зобов'язання визначається виходячи з фінансового результату, відкоригованого на податкові різниці, кількість яких суттєво зменшена. Причому повне використання фінансового обліку (тобто без урахування податкових різниць) передбачено для платників податку, які мають дохід менше 20 млн грн на рік. Відповідно, контролюючим органам надано право проводити перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку, а також визначення фінансового результату за відповідними стандартами.

Досить ліберального з погляду практики застосування податкового законодавства є норма, яка передбачає незастосування штрафних санкцій за наслідками перевірок податкових декларацій з податку на прибуток за 2015 рік.

Податкова декларація з податку на прибуток, починаючи з податкової декларації за 2015 рік, подається до 1 червня.

Ставка податку становитиме 18%. Наразі діятиме система сплати податку авансовими платежами.

Найнижчі ставки у ЄС застосовуються переважно у країнах Центрально-Східної Європи як наслідок конкуренції – змагання країн за залучення капіталу через формування максимального сприятливого податкового режиму. Водночас низька номінальна ставка на прибуток не означає автоматичного формування найбільш конкурентоспроможного фіскального простору. Конкурентоспроможність податкової системи більше залежить від реальної ставки податку та від простоти і прозорості його адміністрування.

Згідно із результатами досліджень західних учених на економічну динаміку в довгостроковій перспективі впливає не стільки податкова політика (принаймні зменшення податкових ставок, що само по собі не гарантує прискорення економічного розвитку), скільки такі чинники, як накопичення та розповсюдження знань, нагромадження людського капіталу, рівень розвитку інститутів, якість економічної політики держави і бюрократичного апарату. Практичним підтвердженням зазначених теоретичних висновків є висока конкурентоспроможність таких країн, як Фінляндія, Швеція і Данія. Незважаючи на найвищий рівень оподаткування (Фінляндія – 45,9% від ВВП, Швеція – 50,6%, Данія – 48,9%), ці країни завдяки ефективному макроекономічному регулюванню, якості державних інститутів, значним державним інвестиціям у розвиток людського капіталу, впровадженню новітніх технологій посідають у міжнародному рейтингу конкурентоспроможності чільні місця. На сьогодні в Україні система оподаткування відстає у своєму розвитку та дієвості від багатьох розвинених країн. Про це свідчить, наприклад, рівень тінізації економіки в Україні порівняно з іншими країнами.

Висновки. Кожне підприємство прагне максимізувати свій прибуток, що можливо лише за умови існування оптимальної системи оподаткування прибутку. Саме для того, щоб стимулювати підприємницьку діяльність, забезпечувати зростаючий її розвиток, необхідно створити оптимальну податкову систему, яка б надмірно не обтяжувала підприємців та забезпечувала стабільний дохід до державного бюджету.

По-перше, податок з прибутку підприємств є одним із найважливіших податкових регуляторів, у розвиненій ринковій економіці він повинен виконувати роль активізатора інвестиційної і підприємницької активності; по-друге, основні проблеми, пов'язані з деформаціями регулюючого впливу податку з прибутку в Україні, – це висока недиференційована ставка податку, використання схем податкової оптимізації, ухилення від сплати податку, адміністративний тиск на підприємців з боку податкових органів щодо справляння податку, відсутність пільг для інвестиційно-інноваційної діяльності; по-третє, при здійсненні реформування податку з прибутку підприємств варто впроваджувати додаткові податкові стимули поживлення інвестиційної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бавін В.В. Методи протидії корупції в системі податкових відносин : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / В.В. Бавін ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 23 с.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік / [Зубенко В.В., Самчинська І.В., Рудик А.Ю. та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення фінансової ініціативи (ЗМФІ-І) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202014/ukr/KV_IV_2014_Monitoring_ukr.pdf.
3. Задорожний О.С. Ухилення від сплати податків: характеристика способів злочинної діяльності / О.С. Задорожний [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvudpsu/2009_4/Pravo/Zadorojnyi.pdf.
4. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71.
5. Кирпа С.В. Податкове регулювання як інструмент боротьби з тіньовою економікою : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / С.В. Кирпа ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь, 2012. – 20 с.
6. Мелень О.В. Актуальні питання оподаткування прибутку / О.В. Мелень, С.В. Лукаш // Вісник НТУ «ХПІ». – 2013. – № 67(1040). – С. 107-111.
7. Пасько Т.О. Історичні етапи оподаткування прибутку підприємств в Україні / Т.О. Пасько, Д.В. Веремчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/260/1/pasko3.pdf>.
8. Податковий кодекс України із змінами та доповненнями № 702-VIII від 17.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.
9. Цивільний кодекс України із змінами та доповненнями № 675-VIII від 03.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua>.

УДК 338.04:338.33

Чорний А.В.
аспірант,

Буковинський державний фінансово-економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У статті здійснено емпіричний та теоретичний аналіз трактування поняття організаційно-економічного механізму. Визначено основні типологічні ознаки цього поняття та його складові елементи, а також підсистеми забезпечення його функціонування. Проведене дослідження дало змогу сформулювати концепційні основи до визначення підходів оцінки організаційно-економічного механізму управління підприємством, рівня його ефективності, а також пошуку шляхів його покращення.

Ключові слова: механізм, економічний механізм, організаційно-економічний механізм управління, складові механізму, управління підприємством.

Черный А.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

В статье осуществлен эмпирический и теоретический анализ трактовки понятия организационно-экономического механизма. Определены основные типологические признаки этого понятия и его составляющие элементы, а также подсистемы обеспечения его функционирования. Проведенное исследование позволило сформировать концептуальные основы подходов к определению оценки организационно-экономического механизма управления предприятием, уровня его эффективности, а также поиска путей его улучшения.

Ключевые слова: механизм, экономический механизм, организационно-экономический механизм управления, составляющие механизма управления предприятием.

Chornyi A.V. THEORETICAL ASPECTS OF METHODS OF ASSESSMENT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF ENTERPRISE MANAGEMENT

The article presents empirical and theoretical analysis of the interpretation of the concept of organizational-economic mechanism. Identifies the main typological characteristics of this concept and its constituent elements and subsystems of its functioning. This research helped to form the conceptual basis of the approaches to the definition of the organizational-economic mechanism of enterprise management, the level of its effectiveness, and find ways to improve it.

Keywords: mechanism, economic mechanism, organizational and economic mechanism of management, components of the mechanism of enterprise management.

Постановка проблеми. Сучасна епоха характеризується значною динамікою розвитку усіх сфер і галузей суспільного життя. Постійні зміни вдосконалення, непрогнозовані ризики і турбулентність змін – усе це значно ускладнює роботу менеджерів та управлінців

різних рангів. Для того щоб робота управлінців була ефективною, їм першочергово необхідно сформувати навколо себе цілісну систему управління.

Діяльність будь-якої системи управління базується на використанні різнопланових механізмів,